

Rok z życia susła moręgowanego

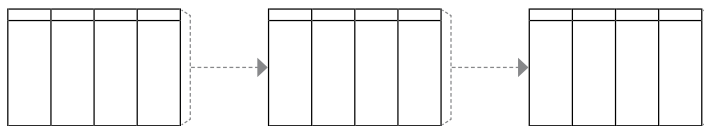
Temat:	Ssaki występujące w siedliskach łąkowych i murawowych
Cel:	Zapoznanie się z życiem susła moręgowanego, rozwijanie umiejętności technicznych.
Treść:	Uczniowie poznają życie susła moręgowanego poprzez opowiadanie i wykorzystanie pomocy dydaktycznej.
Wiek:	7–9 lat
Materiały:	Karty pracy nr 11–14, gruby papier, nożyczki, kredki, klej
Aranżacja sali:	Umożliwiająca wykonywanie prac plastycznych
Przedmiot:	Edukacja wczesnoszkolna, przyroda, biologia, plastyka

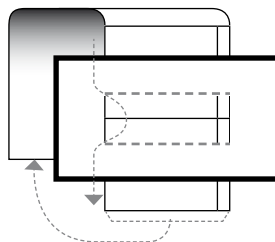
Instrukcja postępowania

Przygotowanie pomocy dydaktycznej – sugerujemy jej wykonanie na zajęciach plastycznych.

1. Dla każdej grupy przygotuj po jednym egzemplarzu kart pracy nr 11–14. Jeśli to możliwe, przygotuj je na grubszym papierze. Stopniowo pracuj z dziećmi nad przygotowaniem pomocy, udzielając im jednocześnie instrukcji słownych.
2. Z kart pracy nr 11–13 dzieci wycinają kształt, który jest zaznaczony linią przerywaną. Kolorują obrazki. Jeśli karty pracy nie zostały przygotowane na grubszym papierze, dzieci przyklejają wycięte elementy na gruby papier.
3. Smarują klejem zakreskowane części i łączą je tak, aby powstał podłużny pasek. Na górze znajdują się miesiące roku z przedstawionymi aktywnościami susła.

4. Następnie dzieci wykonują przesuwane okienko. Z karty pracy nr 14 wycinają prostokąt zaznaczony linią ciągłą i przyklejają go na kartkę grubego papieru rysunkowego. Następnie wycinają dwa wąskie prostokątne otwory wzdłuż linii przerywanej.
5. Przeciągają podłużny pasek przez wąskie otwory tak, aby w miarę jego przesuwania pojawiały się kolejne miesiące.

6. Na koniec skleją ze sobą wolne końce pasków (styczeń z grudniem) w kształt walca. Na jego zewnętrznej części, w przesuwным oknie widoczne są poszczególne miesiące.

Realizacja zajęć z zakresu biologii

1. Dzieci przygotowały pomoc dydaktyczną na zajęciach plastycznych. Korzystając z niej, opowiedz dzieciom historię jednego roku z życia susła moręgowanego. Przejdź miesiąc po miesiącu, ustawiając zawsze okno przesuwne na cylindrze na omawiany miesiąc. Wspólnie z dziećmi ułożcie opowiadanie. Dzieci mówią, co w tym momencie widzą na obrazku w oknie. Nauczyciel może uzupełnić opowiadanie, korzystając z informacji zawartych w sekcji *Informacje dla nauczycieli*.
2. Po zakończeniu opowiadania porozmawiaj z dziećmi o życiu susła i o tym, dlaczego jest on gatunkiem zagrożonym.

Inny wariant tego ćwiczenia

1. Dzieci pracują w grupach. Przygotuj po jednym egzemplarzu karty pracy nr 11–14 dla każdej grupy. Potnij je na karteczki, oddzielając te z obrazkami od tych z nazwami miesięcy.
2. Opowiedz dzieciom historię życia susła moregowanego.
3. Następnie rozdaj każdej grupie zestaw karteczek z obrazkami i zestaw karteczek z nazwami miesięcy.
4. Zadaniem dzieci jest przyporządkowanie karteczek z obrazkami do karteczek z miesiącami i ułożenie ich w odpowiedniej kolejności (tak jak następują one po sobie w ciągu roku). Historia przedstawiona przez nauczyciela ma im w tym pomóc. Na koniec mogą pokolorować obrazki.

Informacje dla nauczycieli

Suseł moregowany (*Spermophilus citellus*) jest gatunkiem zasiedlającym tereny otwarte, takie jak łąki, pastwiska, ugory. Żywi się głównie roślinami zielnymi, szczególnie wiosną, dietę wzbogaca owadami. Żerując często staje słupka (przyjmuje pozycję pionową opierając się tylko na tylnych łapach) i wypatruje niebezpieczeństwa. Zaniepokojony, wydaje skrzeczące dźwięki, aby ostrzec innych członków rodziny o obecności drapieżników. Suseł jest aktywny głównie w ciągu dnia.

Żyje w koloniach i kopie pod ziemią tunele o długości 2–6 m. Kończą się one zagłębieniem, w którym susły budują swoje nory. Wykorzystują je do hibernacji, z której budzą się w marcu lub kwietniu, kiedy temperatura gleby w ich komorze lęgowej osiąga 6–8°C. Nie zbierają zapasów pokarmu na zimę, a energię czerpią z dodatkowej warstwy tłuszczu, którą gromadzą zanim zapadną w sen zimowy. Wkrótce po przebudzeniu z hibernacji rozpoczyna się dla nich okres godowy. Ciąża trwa 25–28 dni. Młode przychodzą na świat zwykle w maju lub czerwcu. W jednym miocie rodzi się 3–11 ślepych i nagich młodych o wadze około 5 g. Pierwsze tygodnie życia spędzają w norze matki. W wieku 7–8 tygodni stopniowo stają się samodzielne. Opuszczają norę matki i próbują wykopać nowe nory lub zająć opuszczone korytarze. Dojrzałość płciową osiągają dopiero w następnym roku.

W okresie aktywności susły muszą zgromadzić odpowiednią warstwę tłuszczu pod skórą, stanowiącą jedną trzecią całkowitej masy ich ciała. Podczas letnich upałów i suszy mogą również zapadać w letnią hibernację. Pod koniec sierpnia, kiedy dni są już krótsze, samice, które tego roku nie wydały na świat potomstwa, jako pierwsze zapadną w sen zimowy. We wrześniu podążają za nimi samice, które urodziły w danym roku młode. Dojrzałe samce rozpoczynają hibernację na początku października. Osobniki młodociane zapadają jako ostatecznie w sen zimowy.

Zmiany w krajobrazie i jego zagospodarowaniu, a także nieregularne koszenie łąk, przyczyniły się do znacznego spadku liczebności susła moregowanego i zaliczenia go do gatunków zagrożonych wyginięciem (Na obszarze Polski gatunek ten przestał być notowany pod koniec XX w. Obecnie, dzięki wysiłkom wielu osób, organizacji i instytucji, głównie Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra” i Zoo w Poznaniu, prowadzona jest restytucja susła moregowanego. W polskich Karpatach gatunek nie występuje. Warto sięgnąć po informacje dot. susła znajdujące się na stronie PTO „Salamandra”: <http://www.salamandra.org.pl/>, dostęp 06.06.2022 r. W Polsce suseł moregowany jest gatunkiem objętym ochroną ścisłą i wymagającym ochrony czynnej [przyp. red.]).